

۱

ابیاتی را که مفهوم یکسانی دارند کنار هم بنویسید.
 الف) بدان قدر که تو جدی نمایی و جهدی / گمان صبر که دگرگون شود هر آنچه قضاست
 ب) بر من مگیر اگر شدم آشفته دل ز عشق / مانند این بسی ز قضا و قدر فتاد
 ج) چنین بود تا بود این تیره روز / تو دل را به آرز فزونی مسوز
 د) گناه اگر چه نبود اختیار ما، حافظ / تو در طریق ادب باش، گو گناه من است.
 ه) زاهدان را زهد و ما را عشق خوبان شد نصیب / هرکسی را در ازل خود آنچه قسمت بود، دار
 و) گرت نزهت همی باید به صحرای قناعت شو / که در آن جا باغ در باغ است و خوان در خوان و باد در باد

۲

عبارت «از فرط هیجان لکه می‌دویدم» به چه معنا است؟

۳

ترتیب آرایه‌های «اغراق، تناقض، جناس، تشبیه و تشخیص» را با توجه به ابیات زیر بنویسید.
 الف) غیر عریانی لباسی نیست تا پوشد کسی / از خجالت چون صدا در خویش پنهانیم ما
 ب) یا رب این رخنه‌ی دوزخ به رخ ما که گشود؟ / که زمین در تب و تاب است و زمان می‌سوزد
 ج) در محیط حادثات دهر مانند حباب / از دم خاموشی ما شمع هستی روشن است
 د) مگر این دشت شقایق دل خونین من است؟ / که چنین در غم آن سرو روان می‌سوزد؟
 ه) جز از من نشاید ورا کینه‌خواه / کنم روز روشن بر او بر سیاه
 (..... ، ، ،)

۴

ابیاتی را که در آن آرایه‌ی «متناقض‌نما» به کار رفته است در جاهای خالی بنویسید.
 الف) پرده بردار که بیگانه خود این روی نبیند / تو بزرگی و در آینه کوچک تنمایی
 ب) نیست خار کینه در گلزار من / وین نوا پیدا و پنهان می‌زنم
 ج) آتش سردی که بگذارد درون سنگ را / هر که را بودست آه سرد، می‌داند که چیست
 د) چون که از «من» رستم و با «ما» شدم / ای عجب تنهاتر از تنها شدم
 ه) ز خود هر چند بگریزم، همان در بند خود باشم / رم آهوی تصویرم، شتاب ساکنی دارد
 (..... ، ،)

۵

نوع پسوند را در هریک از واژه‌های زیر مشخص کنید.

شهرک:	پولک:
مهوش:	صندوقچه:
غولآسا:	مردک:

۶

هم‌خانواده‌ی هریک از واژه‌های زیر را در ابیات بیابید و روبه‌روی آن بنویسید.

«انعطاف - شرع - مسرور - فرط - مساعدت»

الف) مباش در پی آزار و هر چه خواهی کن / که در شریعت ما غیر از این گناهی نیست (.....)
 ب) چون به افراط شتابند از جهل / شمع هر جمع و گل هر خارند (.....)
 ج) چو خورشید پوشد جمال را جهان / پس عطف آن آب گردد نهران (.....)
 د) دست و ساعد می‌کشد درویش را / تا پنداری که خنجر می‌زند (.....)

۷ هریک از واژه‌های زیر را تعریف کنید.

الف) استسقا:

ب) آغوز:

ج) نمد:

۸ با توجه به الگوی «صفت + اسم ← اسم» یک واژه بنویسید.

۹ واژه «بالابر» را در الگوی «..... + ←» قرار دهید.

۱۰ ساختمان کدام یک از واژه‌های داخل کمانک، ساده نیست؟
(ساربان- خلبان- پاسبان- شبان)

با توجه به عبارت زیر، به ۵ پرسش داده شده پاسخ دهید.
«انسان هر سال با یادآوری‌های نوروز به دامن مادر خود، طبیعت، بازمی‌گردد. طبیعت به تکرار نیازمند است. نوروز تنها، فرصتی برای آسایش و خوش‌گذرانی نیست. نوروز یعنی داستان زیبایی.»

۱۱ یک جمله‌ی استثنایی پیدا کنید و آن را بنویسید.

۱۲ کدام واژه «بدل» است؟

۱۳ یک واژه‌ی «مشتق» بیابید و آن را بنویسید.

۱۴ یک واژه‌ی «مرکب» بیابید و آن را بنویسید.

۱۵ یک واژه‌ی «مشتق - مرکب» بیابید و آن را بنویسید.

۱۶ با وجود این که می‌دانیم دو واژه‌ی «رفتار» و «گرفتار» هر دو از «بن ماضی + ار» تشکیل شده‌اند، تفاوت ساخت این دو واژه در چیست؟

۱۷ با وجود این که می‌دانیم واژه‌ی «دشوار» از دو جزء «دش + خوار» ساخته شده است، چرا اهل زبان، این واژه را ساده به شمار می‌آورند؟

۱۸ ساختمان واژه‌ی ارجمند را بنویسید.

۱۹ واژه‌ی «خطکش» را در الگوی «..... + ←» قرار دهید.

۲۰ ساختمان واژه‌ی «نمکدان» را بنویسید.

با توجه به جمله‌ی زیر ۴ مورد خواسته شده را بنویسید.
«انسان فراموش‌کار که سرگرم کارهای مصنوعی و ساخته‌های پیچیده است، با یادآوری‌های نوروز به دامن مادرش، طبیعت برمی‌گردد.»

۲۱) یک واژه‌ی ساده؟

۲۲) یک واژه‌ی مشتق؟

۲۳) یک واژه‌ی مرکب؟

۲۴) یک واژه‌ی مشتق - مرکب؟

۲۵) در کدام یک از ترکیب‌های زیر، تکواژ میانی به تدریج حذف شده است؟
(۱) کاردستی (۲) کارخانه (۳) کتاب‌دار (۴) خدانشناس

۲۶) در گروه اسمی «زنبورهای عسل» کدام فرآیندهای واجی دیده می‌شود؟

۲۷) در عبارت «کندوی زنبور عسل» کدام فرآیندهای واجی به کار رفته است؟

۲۸) در عبارت زیر دو واژه‌ی «مشتق» بیابید.
«در هر امر حکمت و نتیجه‌ای است. تنها چشم بینا این حکمت را می‌بیند و به سر آفرینش پی می‌برد.»

۲۹) کدام واژه‌ی زیر «ساده» است؟
(الف) گلستان (ب) زمستان (ج) دادستان (د) سروستان

۳۰) هنگام تلفظ هریک از واژه‌های زیر، کدام فرآیند واجی اتفاق می‌افتد؟
(الف) یگانه (ب) اجتماع

۳۱) ساختمان واژه‌های زیر را مشخص کنید. (واژه‌های زیر را از نظر ساده، مشتق، مرکب و ... بودن مشخص کنید.)
کم حوصله - خوش - دوپهلو - نوجوانی

۳۲) نام فرآیندهای واجی واژه‌های زیر را بنویسید.
الف- برافتاد ← برفتاد
ب- شنبه ← شمه

۳۳) واژه‌ی «خودپسند» از نظر ساختمان اجزای سازنده چه نوع صفتی است؟ نام اجزای سازنده‌ی آن را بنویسید.

۳۴) نوع فرآیند واجی واژه‌های زیر را بنویسید.
الف- اجراء ← اجرا
ب- خیابان ← خیابان

با توجه به نوشته‌ی زیر به سه سؤال بعد پاسخ صحیح دهید:
«خانواده‌ام چادرنشین بودند و سراسر عمرشان را در چادر باز عشایری گذرانده بودند، بنابراین زندگی در اتاق‌ک‌ تنگ برایشان دشوار بود.»

۳۵ زمان و نوع فعل «گذرانده بودند» چیست؟

۳۶ نام اجزای سازنده‌ی واژه‌ی «سراسر» چیست؟

۳۷ نوع واژه‌های «چادر نشین» و «اتاقک» از نظر ساختمان چگونه است؟

۱

۲

۳

۴

۵

۶

۷

۸ سفیدرود (۰/۵) (یا هر مثال درست دیگر) (درس ۱۱ - ص ۷۵)

۹ «صفت (قید) (۰/۲۵) + بن مضارع (۰/۲۵) ← اسم (۰/۲۵)» (ص ۱۳۳)

۱۰ پاسبان (۰/۲۵)

۱۱ نوروژ یعنی داستان زیبایی (۰/۲۵)

۱۲ طبیعت (۰/۲۵)

۱۳ نیازمند یا زیبایی یا آسایش (۰/۲۵)

۱۴ نوروژ (۰/۲۵)

۱۵ یادآوری‌ها (۰/۲۵) یا خوش گذرانی

۱۶ رفتار، اسم و گرفتار، صفت است.

۱۷ زیرا اهل زبان، پیشینه‌ی باستانی زبان را در نظر نمی‌گیرند.

۱۸ مشتق (۰/۲۵)

۱۹ «اسم (۰/۲۵) + بن مضارع (۰/۲۵) ← اسم (۰/۲۵)»

۲۰ مشتق (۰/۲۵)

۲۱ انسان، کارها (کار)، دامن، مادر، طبیعت (ذکر یک مورد کافی است). (۰/۲۵)

۲۲ مصنوعی، ساخته‌ها (ساخته)، پیچیده (ذکر یک مورد کافی است). (۰/۲۵)

۲۳ فراموش‌کار، سرگرم، نوروز (ذکر یک مورد کافی است). (۰/۲۵)

۲۴ یادآوری‌ها (یادآوری) (۰/۲۵)

۲۵ (۱) کاردستی (۰/۲۵)

۲۶ ابدال (۰/۲۵) افزایش (۰/۲۵)

۲۷ ابدال و افزایش

۲۸ بینا (۰/۲۵) - آفرینش (۰/۲۵)

۲۹ (ب) زمستان

(ب) فرآیند واجی ابدال

۳۰ الف) فرآیند واجی ادغام

نوجوانی ← مشتق- مرکب

۳۱ خوش ← ساده

کم حوصله ← مرکب

دو پهلو ← مرکب

ب: ابدال

۳۲ الف: کاهش

ضمیر مشترک + بن مضارع

۳۳ ساختمان ← صفت مرکب

ب- افزایش

۳۴ الف- کاهش

نوع فعل: گذرا به مفعول و متمم

۳۵ زمان فعل: ماضی بعید

۳۶ اسم + وند + اسم

اتفاق ← اسم مشتق

۳۷ چادرنشین ← اسم مرکب

